

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
TA'LIM VA ILM-FAN VAZIRLIGI

**ANDIJON VILOYATI PEDAGOGIK
MAHORAT MARKAZI**

“Ta’lim jarayonida inson va sun’iy intellekt o‘zaro ta’sirining psixopedagogik jihatlari”

mavzusidagi

XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

MATERIALLARI

26-OKTYABR, 2026-YIL

ANDIJON — 2026

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
TA’LIM VA ILM-FAN VAZIRLIGI
ANDIJON VILOYATI PEDAGOGIK MAHORAT MARKAZI**

**“TA’LIM JARAYONIDA INSON VA SUN’IY INTELLEKT O‘ZARO
TA’SIRINING PSIXOPEDAGOGIK JIHATLARI”**

XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA MATERIALLARI

2026-yil 26-oktyabr

**«ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ
ЧЕЛОВЕКА И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ»**

МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

26 октября 2026 года

**“PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF HUMAN-
ARTIFICIAL INTELLIGENCE INTERACTION IN THE EDUCATIONAL
PROCESS”**

MATERIALS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

October 26, 2026

ANDIJON — 2026

Ta’lim jarayonida inson va sun’iy intellekt o‘zaro ta’sirining psixopedagogik jihatlari.
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. – Andijon: Andijon viloyati Pedagogik mahorat markazi, 2026.

Ushbu to‘plamda Andijon viloyati Pedagogik mahorat markazi tomonidan 2026-yil 26-oktyabr kuni oflayn va onlayn shaklda tashkil etilgan “Ta’lim jarayonida inson va sun’iy intellekt o‘zaro ta’sirining psixopedagogik jihatlari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyaga kelib tushgan maqola va tezislar o‘rin olgan. Konferensiyada O‘zbekiston, Rossiya, Qozog‘iston va Ozarbayjon olimlari, oliy ta’lim muassasalari professor-o‘qituvchilari hamda amaliyotchi pedagoglar ishtirok etdi.

To‘plam materiallari to‘rt yo‘nalish bo‘yicha guruhlangan: sun’iy intellektning inson kognitiv rivojlanishi va tafakkur jarayonlariga ta’siri; ta’limda inson – sun’iy intellekt o‘zaro ta’sirining psixologik xavfsizlik va ijtimoiy-emotsional jihatlari; sun’iy intellekt asosida ta’lim jarayonini transformatsiya qilish, innovatsion pedagogik texnologiyalar va o‘qituvchi kompetensiyasi; sun’iy intellektni ta’limda qo‘llashning axloqiy, huquqiy va ijtimoiy-pedagogik muammolari.

Konferensiya materiallaridan oliy ta’lim muassasalari professor-o‘qituvchilari, umumta’lim maktablari o‘qituvchilari, psixologlar, tadqiqotchilar hamda ta’limda raqamli texnologiyalarni qo‘llash masalalari bilan qiziquvchi barcha mutaxassislar foydalanishlari mumkin.

Mas’ul muharrir: markaz direktori T.T.Turg‘unov

Tahrir hay’ati: Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor Q.Azizova;
Psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b dotsent R.Latibjonov;
Psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi M.Soliyev
katta o‘qituvchilar: N.Norova, J.Xudoyberdiyeva
o‘qituvchilar: K.Xamidova, I.Xasanova, M.Mashrabova

Taqrizchilar: M.A.Abdullayeva – AVPMM Fanlarni rivojlantirish bo‘limi boshlig‘i, p.f.n professor;
B.S.Abdullayeva – O‘zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti professor, psixologiya fanlari doktori (DSc)

Andijon viloyati Pedagogik mahorat markazi Ilmiy-metodik kengashining 2026-yil ____-dagi ____-sonli yig‘ilishi qarori bilan nashrga tavsiya etilgan.

To‘plamdan o‘rin olgan maqolalarning saviyasi, sifati, ilmiy dalillarning haqqoniyligi hamda mazmuni uchun mualliflar mas’uldir.

© AVPMM, 2026

SUN’IY INTELLEKT VOSITALARIDAN FOYDALANISH SHAROITIDA EMPATIYA VA INSONIY MULOQOTNI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Norova Nilufar Norbo‘ta qizi

Andijon viloyati Pedagogik mahorat markazi.

Pedagogika va psixologiya kafedrasida katta o‘qituvchisi.

+998934620519

Annotatsiya. Mazkur maqolada sun’iy intellekt vositalaridan foydalanish sharoitida empatiya va insoniy muloqotni rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari tahlil qilinadi. Ta’lim jarayonida sun’iy intellektning imkoniyatlari, uning o‘quvchilarning ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga ta’siri hamda texnologiyalardan foydalanishda yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan muammolar yoritiladi. Shuningdek, empatiyani rivojlantirish, faol tinglash, hissiy holatlarni anglash va shaxslararo munosabatlarni mustahkamlashga qaratilgan pedagogik yondashuvlar taklif etiladi.

Kalit so‘zlar: sun’iy intellekt, empatiya, insoniy muloqot, ijtimoiy-emotsional rivojlanish, pedagogik-psixologik yondashuv, raqamli ta’lim, hissiy intellekt.

Аннотация. В статье анализируются педагогико-психологические особенности развития эмпатии и человеческого общения в условиях использования искусственного интеллекта. Рассматриваются возможности искусственного интеллекта в образовании, его влияние на социально-эмоциональное развитие обучающихся и возможные риски чрезмерной цифровизации общения. Предлагаются педагогические подходы, направленные на развитие эмпатии, активного слушания, понимания эмоциональных состояний и укрепления межличностных отношений.

Ключевые слова: искусственный интеллект, эмпатия, человеческое общение, социально-эмоциональное развитие, педагогико-психологический подход, цифровое образование, эмоциональный интеллект.

Abstract. This article examines the pedagogical and psychological characteristics of developing empathy and human communication in the context of artificial intelligence use. It explores the educational opportunities of AI, its potential influence on learners’ social-emotional development, and the risks associated with excessive reliance on digital communication. The article also proposes pedagogical approaches to developing empathy, active listening, emotional awareness, and interpersonal relationships.

Keywords: artificial intelligence, empathy, human communication, social-emotional development, pedagogical and psychological approach, digital education, emotional intelligence.

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimida sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi o'qitish va o'rganish jarayoniga yangi imkoniyatlarni olib kirmoqda. Sun'iy intellektga asoslangan vositalar ta'lim mazmunini individuallashtirish, o'quvchilarning ehtiyojlariga mos topshiriqlarni ishlab chiqish, tezkor fikr-mulohaza berish va pedagoglarning kasbiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash imkonini yaratmoqda. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarning keng qo'llanilishi insoniy muloqot, empatiya va ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni rivojlantirish masalasini ham dolzarb etmoqda. Ta'lim faqat bilim va ko'nikmalarni shakllantirishdan iborat emas. U shaxsning hissiy, ijtimoiy va axloqiy rivojlanishini ham ta'minlashi lozim. O'quvchining boshqalarning his-tuyg'ularini tushunishi, o'z hissiyotlarini boshqarishi, nizolarni tinch yo'l bilan hal qilishi va samarali muloqot o'rnatishi uning shaxs sifatida kamol topishida muhim ahamiyatga ega. Shu sababli sun'iy intellektidan foydalanishda texnologik samaradorlik bilan bir qatorda inson omili va ijtimoiy-emotsional rivojlanish talablarini ham hisobga olish zarur.

UNESCO tomonidan ishlab chiqilgan generativ sun'iy intellektidan ta'lim va tadqiqotlarda foydalanish bo'yicha tavsiyalarda inson manfaatlarini ustuvor qo'yish, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va texnologiyalardan mas'uliyatli foydalanishga alohida e'tibor qaratilgan. Demak, ta'limda sun'iy intellektni qo'llash jarayoni nafaqat texnologik, balki pedagogik-psixologik jihatdan ham asoslanishi kerak. Empatiya shaxsning boshqa insonning hissiy holatini anglash, uning kechinmalarini tushunishga intilish va vaziyatga uning nuqtayi nazaridan qaray olish qobiliyatidir. Empatiya insonlar o'rtasidagi o'zaro tushunish, ishonch va ijobiy munosabatlarning shakllanishida muhim o'rin tutadi. M. Devis empatiyani ko'p o'lchovli psixologik hodisa sifatida talqin qilib, uning tarkibida ham hissiy, ham kognitiv jihatlar mavjudligini ko'rsatgan.

Empatiyaning hissiy jihati boshqa insonning kechinmalariga hamdardlik bildirishda namoyon bo'lsa, kognitiv jihati uning fikrlari, motivlari va vaziyatni qanday idrok etayotganini tushunishga yordam beradi. Ta'lim jarayonida ushbu jihatlar o'qituvchining o'quvchilar bilan munosabatida, o'quvchilarning o'zaro hamkorligida hamda nizoli vaziyatlarni hal qilishda namoyon bo'ladi. Insoniy muloqot esa axborot almashish bilangina cheklanmaydi. U hissiy munosabat, tinglash, mimika va imo-ishoralarni anglash, suhbatdoshning fikriga hurmat bilan qarash hamda o'z fikrini tushunarli ifodalash kabi jarayonlarni qamrab oladi. Ayniqsa, ta'lim muhitida pedagogning empatik munosabati o'quvchilarda

psixologik xavfsizlik va o'z fikrini erkin bildirish imkoniyatini kuchaytirishi mumkin.

Ijtimoiy-emotsional ta'lim yondashuvi ham o'quvchilarning o'zini anglash, o'zini boshqarish, boshqalarni tushunish, munosabatlarni rivojlantirish va mas'uliyatli qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan. Mazkur ko'nikmalar sun'iy intellekt keng qo'llanilayotgan sharoitda ham ta'limning muhim tarkibiy qismi bo'lib qoladi. Sun'iy intellekt vositalari pedagogik jarayonda empatiyani rivojlantirishga yordam beruvchi qo'shimcha resurs sifatida qo'llanishi mumkin. Bunda texnologiya insoniy munosabatlarning o'rnini egallashi emas, balki ularni rivojlantirishga ko'maklashishi lozim.

Sun'iy intellekt turli ijtimoiy vaziyatlarni modellashtirish imkonini beradi. Masalan, o'quvchilar o'rtasidagi kelishmovchilik, tengdoshining xafa bo'lishi, guruh ishida fikrlar to'qnashuvi yoki yangi jamoaga moslashish kabi vaziyatlar asosida muhokama tashkil etish mumkin. O'quvchilar vaziyat ishtirokchilarining his-tuyg'ularini aniqlaydi, ularning xatti-harakatlari sabablarini tahlil qiladi va muammoni hal etish yo'llarini taklif qiladi. Sun'iy intellekt muloqot ssenariylari va rolli o'yinlarni ishlab chiqishda pedagogga yordam beradi. Masalan, o'quvchi suhbatdoshini diqqat bilan tinglash, uning fikrini bo'lmaslik, aniqlashtiruvchi savollar berish va hurmat bilan javob qaytarish ko'nikmalarini mashq qilishi mumkin. Bunday mashqlar real muloqotdan oldin tayyorgarlik vazifasini bajaradi. Sun'iy intellekt o'quv materiallarini turli yosh va tayyorgarlik darajalariga moslashtirishga ko'maklashadi. O'qituvchi bir xil ijtimoiy vaziyatni turli murakkablik darajasida taqdim etib, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olishi mumkin. Sun'iy intellekt refleksiv faoliyatni tashkil etishda foydalanilishi mumkin. Mashg'ulot yakunida o'quvchilar "Men bu vaziyatda qanday his qilgan bo'lardim?", "Suhbatdoshimni tushunish uchun qanday savol berishim mumkin?" yoki "Mening javobim boshqa insonga qanday ta'sir ko'rsatishi mumkin?" kabi savollar asosida o'z fikrlarini tahlil qiladilar.

Shuni ta'kidlash kerakki, sun'iy intellekt tomonidan yaratilgan javoblar doimo to'g'ri yoki pedagogik jihatdan maqbul bo'lavermaydi. Shu sababli uning tavsiyalarini o'qituvchi tanqidiy baholashi, o'quvchilarni esa mustaqil fikrlashga undashi lozim. Sun'iy intellekt empatik muloqotni o'rgatish uchun vosita bo'lishi mumkin, ammo insonning hissiy kechinmalarini to'liq boshdan kechiradi yoki tushunadi, deb hisoblash to'g'ri emas.

Empatiya va insoniy muloqotni rivojlantirishning pedagogik-psixologik shartlar. Sun'iy intellektdan foydalanish jarayonida empatiya va insoniy muloqotni rivojlantirish uchun quyidagi shartlarga e'tibor qaratish maqsadga muvofiq.

Sun’iy intellekt pedagog faoliyatini qo‘llab-quvvatlovchi vosita sifatida qo‘llanishi, ta’limiy va tarbiyaviy qarorlar esa o‘quvchining manfaatlari, individual xususiyatlari va vaziyatning mazmunini hisobga olgan holda qabul qilinishi lozim.

O‘quvchilarga suhbatdoshning gapini bo‘lmaslik, uning fikrini aniqlashtirish, hissiy holatini tushunishga harakat qilish va javobni shoshilmasdan shakllantirish o‘rgatilishi zarur. Bunda “Sizni to‘g‘ri tushundimmi?”, “Bu vaziyat sizga qanday ta’sir qildi?” kabi savollardan foydalanish mumkin. Rolli o‘yinlar, kichik guruhlarda ishlash, juftlikdagi suhbatlar, nizoli vaziyatlarni tahlil qilish va hamkorlikdagi loyihalar o‘quvchilarning o‘zaro munosabat ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Sun’iy intellekt yordamida tayyorlangan ssenariylar ushbu mashqlarni boyitishi mumkin, biroq asosiy faoliyat insonlar o‘rtasida amalga oshirilishi kerak. Mashg‘ulot yakunida o‘quvchilar o‘z his-tuyg‘ulari, xatti-harakatlari va suhbatdoshga munosabatini tahlil qilishlari muhim. Bu jarayon o‘zini anglash va boshqalarning hissiy holatini tushunishga ko‘maklashadi. O‘quvchilar sun’iy intellekt javoblarini tekshirish, noto‘g‘ri yoki biryoqlama xulosalarni aniqlash, shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish hamda texnologiyadan mas’uliyatli foydalanishni o‘rganishlari zarur. Empatiya va insoniy muloqotni rivojlantirish maqsadida sun’iy intellekt yordamida tashkil etiladigan mashg‘ulotni besh bosqichda olib borish mumkin.

Xulosa qilib aytganda, sun’iy intellekt vositalarining ta’limga joriy etilishi empatiya va insoniy muloqotni rivojlantirish uchun yangi pedagogik imkoniyatlarni yaratmoqda. Ushbu texnologiyalar ijtimoiy vaziyatlarni modellashtirish, rolli o‘yinlar tashkil etish, o‘quv materiallarini moslashtirish va refleksiv faoliyatni qo‘llab-quvvatlashda foydali bo‘lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Miao F., Holmes W. *Guidance for Generative AI in Education and Research*. Paris: UNESCO, 2023. <https://doi.org/10.54675/EWZM9535>
2. Davis M. H. Measuring individual differences in empathy: Evidence for a multidimensional approach // *Journal of Personality and Social Psychology*. 1983. Vol. 44, No. 1. P. 113–126. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.44.1.113>
3. Henriksen D., Creely E., Gruber N., Leahy S. Social-emotional learning and Generative AI: A critical literature review and framework for teacher education // *Journal of Teacher Education*. 2025. Vol. 76, No. 3. P. 312–328. <https://doi.org/10.1177/00224871251325058>
4. UNESCO. *Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education*. Paris: UNESCO, 2021.
5. UNESCO. *Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence*. Paris: UNESCO, 2021.